

SE TRAILER

Mr Nobody against Putin

Under invasionen av Ukraina dokumenterar en rysk lärare i hemlighet hur hans småstadsskola förvandlas till ett krigsrekryteringscenter. Korridorer och klassrum fylls av patriotism, propaganda och militarisering och undervisning ersätts av informationsträffar med Wagnergruppen. För, som Putin säger: "krig vinnas inte av befälhavare, utan av lärare."

Med ett unikt inifrånperspektiv blottlägger den prisbelönta dokumentären en ögonöppnande och drabbande berättelse ur vår samtidshistoria.

Rek för åk 8 t.o.m. gymnasiet

VAD, VAR, VEM, NÄR?

Dokumentärfilmen *Mr Nobody against Putin* utspelar sig på en skola i Karabash, beläget i Tjeljabinsk oblast i Uralområdet i Ryssland.

Dokumentären filmas av Pavel "Pasha" Talankin. Ryska namn består ofta av tre officiella delar: ett förnamn, fadersnamn (faderns förnamn med suffixet -ovitj för män och -ovna för kvinnor) och efternamn. Därutöver används diminutiver för förnamnen, så som "Pasha" för Pavel. (Det finns olika sätt att översätta ryska namn. På svenska föredrar man traditionellt den fonetiska stavningen "Pasja", medan den internationella translittereringen följer ett standardiserat alfabet, "Pasha").

Mr Nobody against Putin spelades in under en tvåårsperiod, med start efter Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 och fram till sommaren 2024. Filmen hade världspremiär på Sundance i januari 2025, där den prisades med World Cinema Documentary Special Jury Award.

BAK-GRUND

KRIGET MOT UKRAINA

Sedan 2014 har Ryssland ockuperat Krimhalvön och stött väpnade separatister i östra Ukraina (Donbas), vilket markerade början på den ryska invasionen av Ukraina. I februari 2022 gjorde Ryssland en fullskalig invasion av Ukraina.

Ryssland ville stoppa Ukraina från att närma sig EU och NATO och ville ha mer kontroll i området. Rysslands president Vladimir Putin säger att Ukraina och Ryssland egentligen är "ett folk" och att delar av Ukraina – som Krimhalvön – alltid har tillhört Ryssland.

Ryssland använder en nationalistisk bild av hur ett starkt Ryssland återtar förlorat herravälde och befriar folket – som beskrivs som kuvat under en extrem ryskfientlig nationalistisk och nazistisk rörelse i Ukraina.

Wagnergruppen som kommer till skolan i filmen är en paramilitär organisation, känd för att vara särskilt våldsam, brutal och lojal mot Putin. Grupperingen har nära förbindelser med Kreml, trots att privata militära företag annars är förbjudna i Ryssland, och existerar i en juridisk gråzon. Wagnergruppen klassas sedan 2023 som en terroristorganisation i Storbritannien.

ATT FÖRSTÅ

Analys	Ockupation
Asyl	Opposition
Auktoritetstro	Organiserat motstånd
Beredskapsläge	Paramilitär
Censur	Patriotism
Civil olydnad	Persona non grata
Demokrati	Pressfrihet
Desertering	Propaganda
Despot	Regim
Diktatur	Rättighet
Exkludering	Rättspatos
Federal	Rättsväsen
Frihet	Rättvisa
Grundlag	Samhällskontrakt
Indoktrinering	Samhörighetskänsla
Inkludering	Sanning
Inofficiell	Separatism
Institution	Skyldighet
Invasion	Socialism
Jämlikhet	Statskick
Kapital	Subjektivitet
Kommunism	Terrorism
Korruption	Totalförsvaret
Kritiskt tänkande	Totalitär
Kultur	Transparens
Kunskap	Upplysning
Liberalism	(tidsepok)
Läroplan	Upplysningsideal
Makt	Värnplikt
Medborgarskap	Yttrandefrihet
Mod	
Motmakt	
Nationalism	
Nazism	
Oberoende (institutioner, media etc)	
Objektivitet	

Koppling till läroplanen, Lgr22

Exempel på relevans inom grundskolan. Notera att filmen också passar utmärkt inom gymnasiet, där frågor och resonemang kan utvecklas och fördjupas.

SAMHÄLLSKUNSKAP åk 7-9

Individer och gemenskaper

- Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad begreppen demokrati och diktatur, monarki och republik samt parlamentarism och presidentstyre innebär. Exempel på hur dessa olika stats- och styrelseskick kan fungera.
- Var olika beslut fattas och exempel på hur besluten påverkar individer, grupper och samhället i stort. Individens och grupperns möjligheter att påverka den demokratiska processen.
- FN:s syfte, huvuduppgifter och verksamhet samt det nordiska samarbetets bakgrund och innehåll.

Rättigheter och rättsskipning

- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.

Information och kommunikation

- Hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjlighe-

ter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle.

- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.

Granskning av samhällsfrågor

- Lokala, nationella och globala samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

HISTORIA åk 7-9

Demokratisering och ökad globalisering, cirka 1900 till nutid

- Kalla krigets konflikter samt nya maktförhållanden och utmaningar i världen efter det kalla krigets slut.
- Kontinuitet och förändring med utgångspunkt i långa historiska linjer kring levnadsvillkor, migration och makt.
- Tolkning av historiska källor från tidsperioden och granskning utifrån källkritiska kriterier. Värdering av källornas relevans utifrån historiska frågor.
- Analys av historiebok kopplat till tidsperioden, till exempel hur individer och grupper använder historia för att kritisera samtida fenomen och påverka våra föreställningar om framtiden.

"Jag älskar ...nästan allting här."

NATIONALISM, PATRIOTISM OCH PLIKT

Nationalism är en idé eller känsla som handlar om att människor som tillhör samma land, språk eller kultur hör ihop – och att det egna landet är extra viktigt eller speciellt. Det kan handla om att känna stolthet eller rentav, som Pavel i filmen säger, en slags kärlek till sitt land och dess historia, natur, språk, befolkning eller traditioner. Det är en stark och positiv känsla. Men om nationalism övergår i att man tycker det egna landet eller folket är bättre än andra, eller att människor från andra länder inte hör hemma där, då blir det exkluderande eller främlingsfientligt.

I Europa är många obekväma med begreppet "nationalism". Ordet har historiskt använts för att rättfärdiga kolonialism, krig och rasism och har i modern tid ofta kopplats till radikala åsikter eller exkluderande politik. Men medborgare i alla länder, även i Sverige, behöver känna en stark samhörighetskänsla med sitt land. En sån känsla, som Pavel i filmen uttrycker gentemot sitt hemland Ryssland, kan också kallas patriotism.

Invånarna som bor i ett land går med på att följa lagar och regler, respektera varandra och betala skatt till landets gemensamma kassa, mot att sta-

ten ger invånarna trygghet, omsorg och rättvisa tillbaka. Man brukar beskriva det som ett *samhällskontrakt*. Att ge och ta enligt idén om det ömsesidiga kontraktet är grundläggande för att hålla ihop samhället.

- Ge konkreta exempel på vad samhället ger oss i Sverige; vilka är våra rättigheter? Och vilka är våra skyldigheter?
- Vad händer om landets befolkning inte tycker att staten ger vad den borde? Hur kan det påverka viljan att följa reglerna och betala skatt? Och vad händer med staten om landets befolkning inte längre känner tilltro till och upprätthåller "kontraktet"?

Ett lands invånare förväntas också vara beredda att under beredskap eller krig *försvara* och *strida för sitt land* om det behövs.

- Vad är "värnplikt" och vad innebär "totalförsvarsplikten" som vi har i Sverige? Vilka omfattas av den?
- Hur ser eleverna på plikten att försvara Sverige i krig eller kris? Förutsätter det en stark samhörighetskänsla med nationen? Resonera och motivera!

Att utan giltiga skäl vägra att tjänstgöra militärt, liksom att avvika från sin militära post, är straffbart. Under krigstid ses det som ett mycket grovt brott mot staten och kallas för "desertering".

Men vad händer om ens land styrs i en riktning eller av en regim som man inte kan sympatisera med och skyldigheterna gentemot staten ter sig helt orimliga? Det beror på vilket land man bor i och hur fritt eller förtryckande det landet är.

--- --- ---

"Om vi vore ett fritt land, med frihet att säga vad som behöver sägas, skulle jag inte behöva lämna Ryssland."

DEMOKRATI OCH FRIHET

I ett demokratiskt land kan man protestera mot regeringen eller staten på många olika sätt. Rätten att uttrycka opposition är grundläggande i en demokrati – det är så förändring sker.

- Vad betyder demokrati och vad får en demokrati att fungera? Förklara konkret innebörden av människors lika värde och rättigheter, fri åsiktsbildning, tryck- och yttrandefrihet, likhet inför lagen och allmän och lika rösträtt.

- I Sverige är våra demokratiska fri- och rättigheter beskrivna i våra fyra grundlagar. Vilka är dessa?

- Förklara hur ett demokratiskt statskick skyddar mänskliga rättigheter! Finns det inskränkningar av individens frihet även i en demokrati? Varför då, i så fall?

"Jag delar inte dina åsikter, men jag är beredd att dö för din rätt att uttrycka dem." är ett ofta förekommande citat som brukar tillskrivas den franska upplysningsfilosofen Voltaire, men som i själva verket formulerades av författaren Evelyn Beatrice Hall som skrev hans biografi. Sentensen fångar en central demokratisk idé – men Voltaire var inte övertygad om att demokrati var det bästa styret, helt enkelt för att folk är för *oupplysta* för att fatta beslut.

Voltaires ambivalens under 1700-talet i Frankrike kan tyckas avlägsen. Men frågeställningen är relevant än idag, inte minst i Sverige. För vad gör man när folket i en demokrati röstar fritt men "fel"?

- Finns det grupper som inte bör få vara med och bestämma i en demokrati? Resonera och motivera!

- I t ex USA så kan man i vissa delstater permanent förlora sin rösträtt om man döms för ett brott. Är det rimligt, anser eleverna? Diskutera och motivera varför / varför inte!

- Vladimir Putin har styrt Ryssland sedan år 2000. Hur har han kunnat sitta så länge vid makten?

- Hur många procent av världens länder är demokratier?

- Vilka av följande 10 länder är demokratier?

Chile	Marocko
Ghana	Saudiarabien
Iran	Taiwan
Jamaica	Turkiet
Kina	USA

I en diktatur eller auktoritär stat är det mycket svårare – och ofta farligt – att säga emot makten. Censur kan förhindra att åsikter uttrycks och delas, befolkningen kan tvingas sprida regimens idéer och propaganda och det kan vara farligt att gå emot regimen eller försöka lämna landet.

När en regim saknar oberoende institutioner, transparens och granskning är det lätt för makthavare att missbruka sin position för egen vinning, vilket leder till korruption.

- Vad menas med begreppet "oberoende"?

- Förklara vad "korruption" är! Finns det något konkret exempel relaterat till filmen?

Läraren Pavel kunde inte bo kvar i Ryssland. Trots (eller på grund av) sin kärlek till hemlandet och hans engagemang i skolan och eleverna var han tvungen att lämna livet och människorna som han älskade.

Enligt internationell lag har alla rätt att lämna ett land, även en diktatur. Men i många diktaturer är det i praktiken mycket svårt eller farligt att göra det. För den som lyckas lämna en diktatur är det i de flesta fall uteslutet att någonsin kunna komma tillbaka. I vissa fall övervakar regimen även personer efter att de lämnat landet.

- Rätten att lämna ett land innebär inte automatiskt tillstånd att bo i ett annat land. Så, vad händer i praktiken när man flyr; vart ska man ta vägen och vad krävs det för att få asyl eller uppehållstillstånd någon annanstans?

- Kan man få asyl för att man inte vill delta i krig?

- Har alla alltid rätt att lämna Sverige? Varför / varför inte?

"Karabash är en liten stad där alla känner varandra. Ryktet börjar sprida sig om mitt öppna motstånd mot regimen och i Ryssland vet man aldrig vilken fara man kan stöta på."

MAKT OCH MOTSTÅND

Pavel säger tidigt i filmen att det förekommer protester gentemot invasionen av Ukraina i andra ryska städer, men att han själv inte har modet som krävs för att demonstrera. Men filmen visar tvärtom; att Pavel har mer mod och patos än de flesta.

- Vad är mod? Hur blir man modig?

Pasha står upp för rätten att tänka fritt, i klassrummet liksom i staten. Hans motstånd mot makten

tar sig flera uttryck, där filmen i sig förstås är det yttersta exemplet.

Motmakt, eller motstånd mot den dominerande makten, kan se olika ut. Det finns olika idéer kring motstånd inom statsvetenskap, sociologi och historia. Motstånd kan till exempel vara

- väpnat motstånd (t ex gerillakrig och attentat)
- icke-våldsamt organiserat motstånd (t ex demonstrationer och bojkott)

- civil olydnad (att medvetet och utan våld bryta mot lagen)

- kulturellt och digitalt motstånd (att framföra kritik genom språket, kulturella verk och digitala medier)

- vardagligt ("tyst") motstånd (oorganiserade små sätt att uttrycka kritik mot makten)

- Vad för slags motstånd praktiserar Pavel? Resonera och motivera! Är det effektivt? Hur / varför?

- Hur står du själv upp mot missförhållanden och orättvisor? (Gör du det?)

- Att vara journalist och aktivist är farligt i en diktatur. Ge exempel på organisationer som kämpar för pressfriheten och ta reda på hur de arbetar!

- Vilka länder anses farligast för journalister att verka i och varför?

"Lärarna spelar avgörande roller när länder står inför vändpunkter. Befälhavarna vinner inte krig. Lärare vinner krig."

UTBILDNING OCH FRAMTID

Utbildning är en mänsklig rättighet som skapar förutsättningar att bygga mer jämställda och demokratiska samhällen. Skolan är en unik plats med en unik position i ett barns liv.

Skolan är en gemensam plats med obligatorisk närvaro, flera timmar om dagen, under merparten av årets dagar, under större delen av bandedomsåren. I skolans värld ska vi växa både fysiskt och mentalt, vägleda av trygga vuxna. I skolan ska alla barn inhämta kunskap och lägga grund för fortsatt – livslångt – lärande. Regler, struktur, kontinuitet och uppföljning ska möjliggöra fokus, förståelse och färdigheter som i sin tur stimulerar fortsatt nyfikenhet, analys och utveckling.

Putins ord i filmen, om att krig inte vinnas av befälhavare utan av lärare, har lång tradition. Fransmannen Marshal Foch, som var general under första världskriget, ska ha sagt "The most powerful weapon in the world is the schoolteacher" och Winston Churchill tillskrivs under andra världskriget citatet "The schoolteacher is more important than the general".

- Kanske känner eleverna till uttrycket "pennan är mäktigare än svärdet" ("The pen is mightier than the sword."), myntat av den brittiske författaren Edward Bulwer Lytton 1839? Håller de med? Varför / varför inte?

- Vad menas med att kunskap är makt? Diskutera hur kunskap är ett slags "kapital"! Vilka andra "kapital" kan eleverna komma på? Hur erhåller man dessa?

- Vad ser eleverna som eftertraktansvärd kunskap? Vad vill eleverna åstadkomma i livet? (Här finns möjlighet till essäskrivning eller uppgiften att skriva ett brev till sitt framtida jag!)

I filmen konstaterar lärarna hur skolresultaten blir lidande när undervisningstiden åtgår till annat än undervisning. Pasha är oroad, arg och frustrerad. Över direktiven – men också över hur vuxenvärlden sviker barnen när skolans uppdrag förvanskas.

- Vad är propaganda? När och var förekommer

propaganda, nu och historiskt? Ge konkreta exempel från filmen på hur propaganda tar sig in i undervisningen!

- Hur påverkar man en människas tankar och attityder? Vem har makt att göra det?

- Vad är kritiskt tänkande? Vem eller vad avgör vad som är sant? Är sanning objektiv och universell? Resonera och motivera! Kan sanning omvärderas över tid, resonera kring hur och på vilket sätt?

- Vad innebär det att kunna "tänka fritt"? Vad innebär det att vara analytisk? Hur tränar man sin analytiska förmåga?

- Vad kännetecknar en "upplyst" människa, enligt Voltaire och andra upplysningsfilosofer?

- Vad är (eller borde vara?) skolans viktigaste uppgift att lära eleverna? Resonera och motivera!

- Hur är en bra lärare? Varför?

- Kan svenska lärare vinna "kriget" som pågår här hemma i Sverige, mot gängkriminalitet? Hur? Vilka är de främsta hindren och vilka förändringar skulle behövas i och kring den svenska skolan för att nå framgång? Diskutera!

Produktionsuppgifter

Originaltitel: Mr Nobody against Putin
Regi: David Borenstein, Pavel Ilyich Talankin
Land: Danmark, Tjeckien 2025
Speltid: 90 min
Tal: Ryska, engelska
Text: Svenska
Tillgängliga format: VOD, DCP

Bokning

Skolbio på biograf: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Institutionella visningar: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog